

правда, ускореними темпами разрушаються, з другої сторони — високий рівень інформатизації в її негативному контенті.

Створення умов для цілісного розвитку духовного виробництва при одночасному протидії неограниченному і неконтрольованому поширенню расчеловечиваючої інформації — умови розвитку соціально-економічної системи по дорозі становлення економіки знань. Економіка знань, в свою чергу, як система буде позначати не пом'якшення проявів системного кризису, його розв'язання шляхом усунення соціально-економічних суперечностей.

УДК 332.1(477)

А. Ю. Васіна

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Динамізм середовища людської життєдіяльності обумовлює значну залежність ефективності національної економіки від раціональності її структури, динамічності та спрямованості структурних зрушень. Саме ефективні структурні зрушення забезпечують спроможність економіки адекватно реагувати на виклики та вимоги елементів середовища її функціонування. Оцінка структурних зрушень на кожному етапі розвитку економіки потребує належного методичного обґрунтування оскільки їх прояв може бути або нейтральний, або позитивний, або негативний. Позитивність чи негативність структурних зрушень залежить від напрямку їх здійснення, тобто цільової спрямованості, та належного рівня інституціоналізації.

Для об'єктивізації діагностики прояву структурних зрушень в економіці науковці акцентують увагу на доцільності вивчення механізму, через який вони здійснюються [1, с. 46]. Основними елементами механізму структурних зрушень є суб'єкти, об'єкти та їх взаємодія. Суб'єктами структурних зрушень виступають суб'єкти господарювання на нано-, мікро-, мезо-, макrorівнях, а об'єктами — елементи економічної системи, що формують структурні пропорції і володіють якісними й кількісними характеристиками, обумовленими рівнем їх функціонування. Взаємодія суб'єктів й об'єктів структурних зрушень в економіці визнача-

ється цілим рядом чинників, серед яких відправне значення мають досягнення НТР, наявні умови економічної діяльності, структура й обсяг попиту, цінності суспільної життєдіяльності тощо. Її зміст формує базис зміни структурних і міжсистемних зв'язків в економічній системі.

Таким чином, механізм структурних зрушень в економіці базується на зрушеннях в системі інтересів й потреб суб'єктів господарювання (держави, корпорацій, підприємств, організацій, окремих індивідів). У цьому зв'язку простежується залежність спрямованості й динамічності структурних перетворень в економіці від умов задоволення економічних інтересів та суспільних потреб, а відтак, особливо актуалізується питання інституціоналізації структурних зрушень.

Інституціоналізація структурних зрушень, як процес визначення і закріплення правил, норм, процедур їх здійснення, в економіці України відбувається під впливом ринку, інститутів державного регулювання, цінностей життєдіяльності суспільної системи. Однак економіка України характеризується цілим рядом структурних диспропорцій, що виражаються у сировинній орієнтації структури виробництва, переважанні видів діяльності з низьким і середнім технологічним рівнем виробництва, значній залежності від імпорту, скороченні асортименту продукції, що пропонується на внутрішньому ринку, погіршенні пропорції між фондом нагромадження і споживання. Така ситуація є свідченням неспроможності наявних ринкових механізмів забезпечувати структурну збалансованість економіки та невідомості важелів структурної корекції, які застосовує держава.

Структурна недосконалість української економіки, підсилена негативним впливом світової кризи, складає загрозу національній безпеці та може бути усунена за умови формування належної інституційної бази структурних зрушень, яка б окреслювала цільові орієнтири структурних перетворень в розрізі основних видів структур, визначала сукупність важелів економічного, адміністративного, організаційного, соціального впливу владних структур, окреслювала процедури діагностики відповідності елементів інституційного забезпечення структурних трансформацій середовищу розвитку економіки, визначала механізм взаємодії державних, ринкових, громадських інститутів в забезпеченні прогресивності структурних змін, закріплювала процедури моніторингу динамічності й ефективності структурних зрушень та коригування спрямованості їх проведення у відповідності до уточнених цілей економічного розвитку.

З огляду на визначальний вплив структурних процесів на економічну динаміку та конкурентоспроможність економіки в умовах агресивного зовнішнього середовища, а також враховуючи структурованість впливу ринкових інститутів на структурні перетворення, держава покликана забезпечити ефективну інституціоналізацію структурних зрушень у національній економіці в контексті реалізації активної структурної політики. При цьому важливо закріпити інститути, які б спрямовували структурну трансформацію на побудову соціально орієнтованої інноваційної економіки. Вирішення такого складного завдання потребує комплексного підходу й удосконалення інституційного забезпечення механізмів реалізації державної політики за такими основними напрямками: стимулювання розвитку наукомістких та високотехнологічних виробництв, капвкладень у технологічне оновлення виробництва; забезпечення захисту української економіки від поширення вже застарілих технологій й надання економічному розвитку інноваційного спрямування; покращення інвестиційного клімату й стимулювання інвестиційного оновлення галузей національної економіки; удосконалення антимонопольного регулювання; забезпечення прискореного розвитку та удосконалення структурних характеристик внутрішнього ринку; створення сприятливих умов для розвитку підприємництва.

Література

1. Красильников О. Ю. Оптимизация механизма структурных сдвигов в экономике // Сб. Современная экономическая теория: Проблемы разработки и преподавания: Междунар. науч. Конф. «Ломоносовские чтения». — М.: МГУ, МАКС Пресс, 2001. — С. 46—51.

УДК 330.88

О. М. Волкова

ХВИЛЬОВА ПРИРОДА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Сучасний головний біль економіки — криза — виникає, як мігрень у господарської системи та й у суспільства в цілому, з певною періодичністю. Періодичність кризи в економічній науці прийнято називати циклічністю. Теорія економічних циклів як складова теорії економічного розвитку використовуються у прак-